

SERRA

D'OR

748 ABRIL 2022 • 8 €

**MANEL GASCH,
L'ABAT DEL
MIL·LENARI DE
MONTSERRAT**

Òscar Bardají

100 ANYS DEL PEN CATALÀ

Simona Škrabec, Jaume Subirana
i Neus Real

Jordi Bulbena:

el traç que ho dibuixa tot

Xènia Bussé

Minories culturals d'Europa

Josep Torroella Prats

Ciudadans: s'ha acabat l'invent

Maiol Roger

La seducció ultra

Francesc-Marc Álvaro

Arqueologia del comú

David H. Falagán

L'astoradora força del dolor.

Julio Manrique

Jordi Coca

Neus Ballús.

Els dies no són corrents

Pere Vall Karsunke

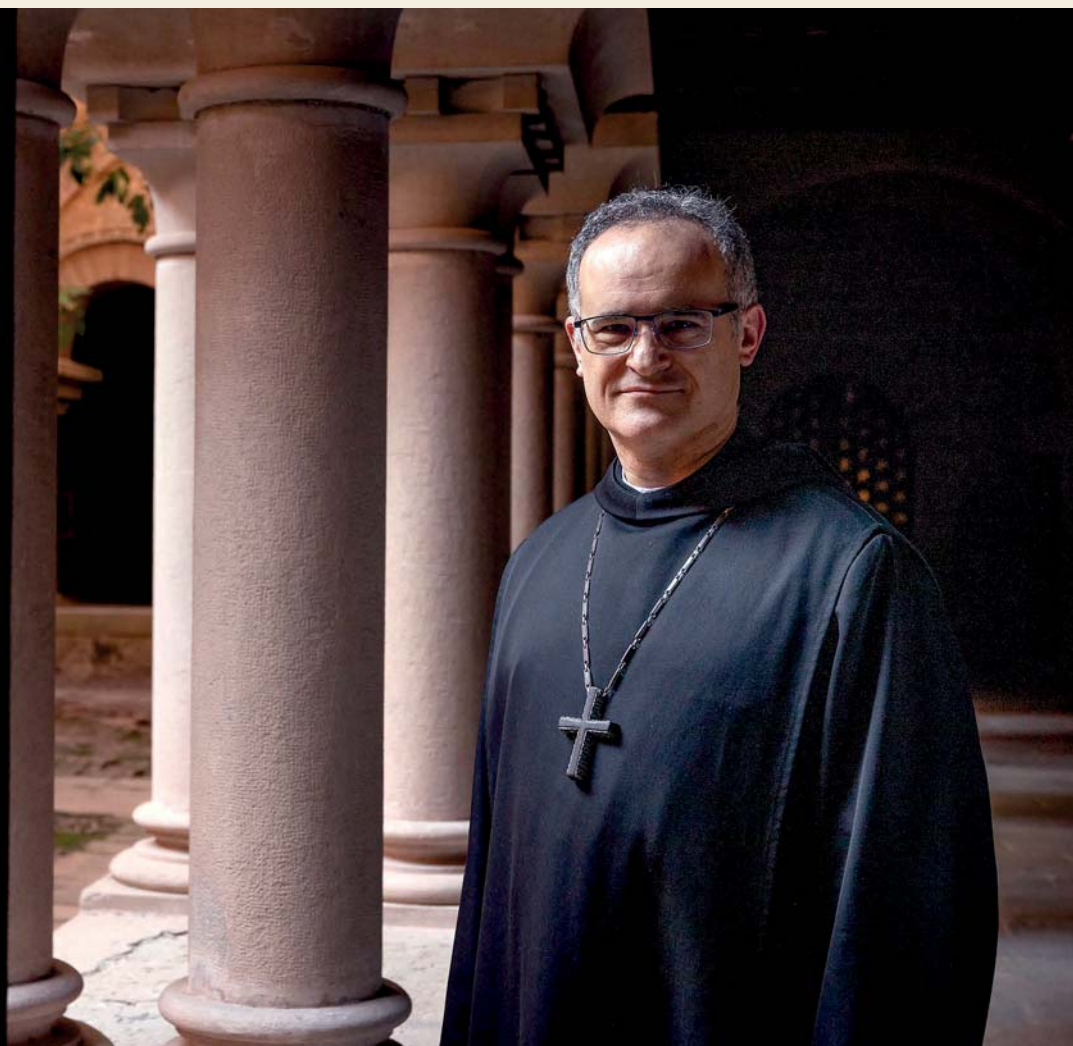
MANEL GASCH

l'abat del mil·lenari de Montserrat

per Òscar Bardají

Fotos entrevista: Ula Serra

«A Montserrat hem de ser testimonis d'un cristianisme com un ferment d'humanitat, de cultura i de progrés social.»

Superats els cent dies en el càrrec, com se sent?

Em sento encara al peu d'una muntanya que comencem a pujar. Estic tranquil, conscient de les exigències del càrrec, que són moltes i totes importants: hi ha molta gent que et vol venir a conèixer, t'has d'acostumar a predicar homilies en dies importants, fer comentaris de la regla de Sant Benet per a la comunitat..., i totes aquestes paraules cal pensar-les molt bé, perquè han de tenir una utilitat per a les persones que les escolten, monjos o poble. Els cent dies han estat una presa de contacte amb la realitat de ser abat, i l'aterratge encara no s'ha acabat.

Veu la comunitat contenta?

Crec que està bastant tranquil·la. L'elecció es va viure en un ambient de joia, de fraternitat, i crec que encara el mantenim. I espero que es mantingui sempre així!

La seva vida ha canviat una mica... Manté, per això, una certa llibertat per fer activitats que li agraden, com per exemple sortir a córrer per la muntanya?

Sí, la vida ha canviat una mica. Em sento molt lligat a la comunitat, a l'horari. Hauria de ser així per a tots els monjos, però sí que és veritat que en les meves tasques anteriors, com a prefecte de l'Escolania i com a major-dom, s'entenia que per qüestions de feina tinguessis llicències sobre l'horari de la comunitat. I, com a abat, una de les primeres obligacions és ser molt present sempre; que les absències, que també n'hi ha d'haver per raó del càrrec, siguin reduïdes. Això ha estat una mica de canvi, que també té una vessant molt positiva, perquè recuperes espiritualment tot el ritme de la comunitat i de la pregària. El que sí que intento és que em quedi temps per fer coses que feia abans, com anar a córrer, fer una mica

El P. Manel Gasch i Hurios (Barcelona, 1970) és, des del 15 de setembre passat, l'abat del monestir de Santa Maria de Montserrat. La comunitat benedictina el va escollir durant una reunió capitular presidida pel P. Guillermo Arboleda, abat president de la Congregació Benedictina Sublacense Cassinesa. La benedicció abacial, conferida pel P. Manuel Nin i Güell, monjo de Montserrat i bisbe (exarca apostòlic) dels catòlics de tradició bizantina de Grècia i a la qual van assistir un nombre important de representants del món social, polític i cultural del país, va tenir lloc el 13 d'octubre.

Manel Gasch és llicenciat en dret (UB, 1993). El 1996 va ingressar al monestir i el 2005 va obtenir la llicència en teologia, especialitat dogmàtica, a la Pontifícia Universitat Gregoriana de Roma. Professor de teologia a l'Estudi Filosòfic i Teològic de Montserrat des de 2005, el P. Manel va ser prefecte de l'Escolania (2005-2010) i des de 2011 fins al moment de l'elecció ha estat majordom-administrador del monestir.

En les paraules que va pronunciar al final de la benedicció, el P. Manel va fer incidència en el repte que té la comunitat amb la celebració del proper mil·lenari de la fundació del monestir l'any 2025: «Volem apropar Montserrat a la societat; ens agradaria que tothom se sentís seva aquesta celebració. Hem de posar-nos a escoltar la veu de Déu, a escoltar-nos els uns als altres, a escoltar-vos a vosaltres, convençuts que si escoltem, sentirem alguna cosa. Som molt conscients que els mil anys de Montserrat són també mil anys d'una societat amb la qual han avançat conjuntament al llarg de la història. El mil·lenari és, a la vegada, l'oportunitat de projectar Montserrat vers el futur.»

Conversem amb Manel Gasch, un jove cristià que no va «deixar mai la fe»; educat en el cristianisme, a la parròquia de Sant Ildefons de Barcelona, molt relacionat amb Taizé i amb Montserrat des de nen. La seva vinculació familiar amb Montserrat era «molt intensa» i assegura que, des que va néixer, «Montserrat era la referència de monestir que tenia», tot i que «no vol dir que no hagués pogut entrar en un altre!».

d'esport, i continuar el contacte amb els meus amics de tota la vida, dedicar temps a la meva família —tant com puc—. Per exercir bé el càrrec d'abat em sembla important un cert contacte personal amb tot el meu entorn i procuro cultivar-lo.

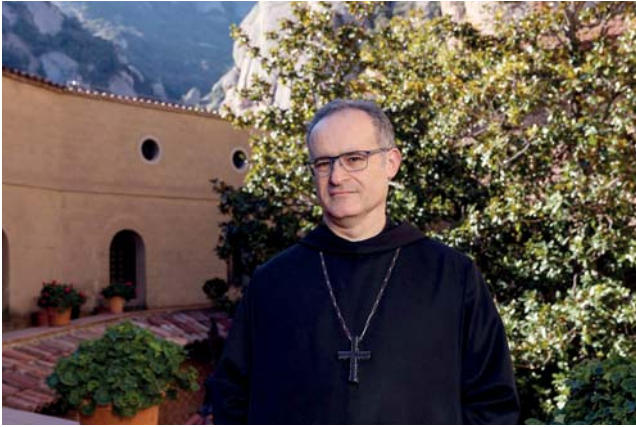
Cap on pretén dirigir el seu abadiat? Com vol que sigui el «seu» Montserrat?

No m'agrada dir el «meu» Montserrat; no és el «meu» Montserrat. En primer lloc, no comencem de zero. Montserrat és com una herència que ens anem passant. No tindria sentit deixar de reconèixer la feina feta i, d'una manera especial, perquè és la més recent, tot el que ha fet el pare abat Josep M. Soler. El «meu Montserrat» és el Montserrat de la comunitat i, en tot cas, és el Montserrat que farem entre tots els monjos. Jo he triat com a lema

abacial: «Tant de bo que avui escoltéssiu la seva veu», que és un verset del salm 94, que resem cada dia en començar l'ofici de matines, i el Montserrat de la comunitat d'avui crec que ha de ser un Montserrat on realment la dimensió monàstica sigui clara i visible. Som una comunitat de monjos i crec que aquest és el compromís primer, pel qual hem vingut a viure aquí, i jo voldria que això fos ben clar i ben visible.

El monestir de Montserrat gaudeix de bona salut pel que fa a les vocacions?

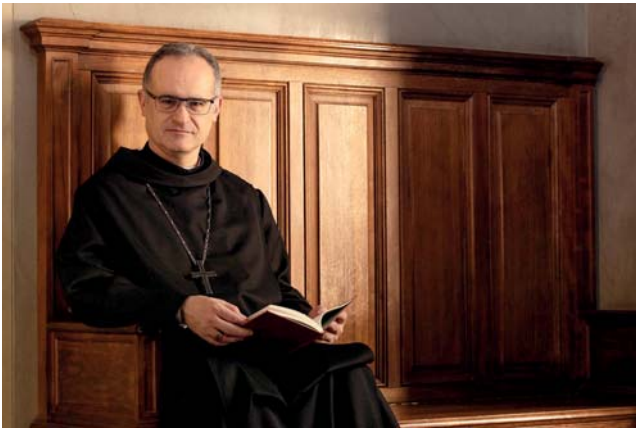
No estem en un moment especialment preocupant o dolent. En aquests moments, amb dos postulants, un novici i un profés temporal, tenim un grupet de quatre homes joves —ho qualificaria així— que estan preparant-se en el camí de la vida monàstica, en etapes molt diferents

de la seva formació. Si es mantingués una mica aquest ritme seria quelcom molt positiu per a la comunitat i per al futur de Montserrat.

Com entra en contacte amb la comunitat i es decideix a fer el pas?

A banda de la vinculació familiar, des de nen, amb Montserrat, el coneixement personal amb el monestir arriba a través de la pastoral juvenil, a principis dels noranta, amb les jornades de reflexió per a joves que es feien aleshores. Així vaig començar a conèixer personalment alguns monjos. Això també va ser una interpel·lació: em vaig interessar pel que vivien; també, paral·lelament, vaig començar a venir a l'hostatgeria, a estudiar... Va ser una altra aproximació a la vida interna de la comunitat, als àpats, a les pregàries... Fins que va arribar un moment, acabada la carrera, que tota una sèrie de sentiments que tenia i que s'havien de discernir em van portar a estar uns anys pensant-m'ho seriosament, fins que vaig decidir entrar.

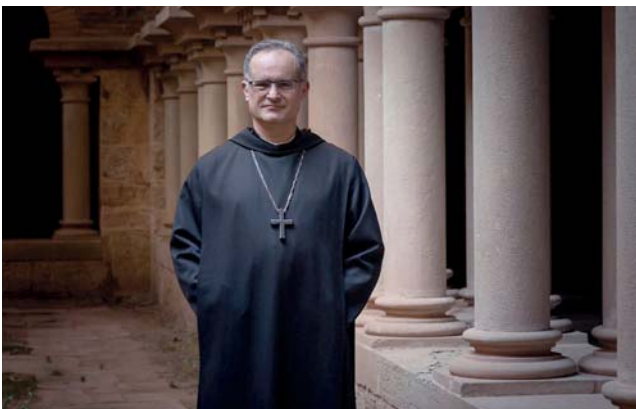
La vida monàstica té sentit, en ple segle XXI? Per què continua essent atractiva?

Totes les vides tenen sentit, totes les vides basades en l'amor tenen sentit, sigui la monàstica, la presbiteral, la matrimonial o la celibatària laica. És a dir, una vida estimant és una vida que té sentit, una vida per als altres. I l'amor es viu de moltes maneres: jo penso que la pregària també és amor, és el punt bàsic que ens identifica i que ens diferencia com a monjos. Per tant, avui dia, una vida espiritualment centrada en Déu, en què la pregària ocupa unes hores rellevants de la jornada i que es fa en comunitat i amb unes renúncies importants, com són el celibat, la pobresa, l'obediència... té sentit. Tot això ha d'interpel·lar un món on jo diria que la majoria es mou per uns altres valors. Jo crec que, en el fons, avui en dia vivim uns contravalors i això pot ser atractiu.

Quin ha de ser el paper de Montserrat en la societat catalana en els propers anys?

A mi m'agradaria que fóssim un referent cristià, un referent amb un missatge de Jesucrist i de l'Evangeli vàlid i que dona felicitat, que construeix la societat. Un missatge, entès com s'ha entès sempre des de Montserrat: el cristianisme, com un ferment d'humanitat, de cultura, de pau i de progrés social. A mi m'agradaria que fóssim testimonis d'això en la societat.

El mil·lenari del monestir pot ajudar a marcar una línia?

Montserrat sempre és un altaveu; almenys és una sensació que jo tinc com a abat. Tenim un altaveu, se'n escolta; jo crec que en ocasió del mil·lenari de 2025 apu-

jarem el volum a aquest altaveu; segurament tindrem una ocasió perquè es parli més de Montserrat. Serà un bon motiu per fer arribar la paraula de Montserrat a totes les generacions de menys de seixanta anys. M'agradaria que trobéssim un camí per acostar Montserrat a la societat, però sense desnaturalitzar-nos, sense deixar de ser allò que som, sense deixar de dir el que hem de dir. No es tracta d'acostar-se a la societat buscant només el missatge que li agrada a la societat, que pot tenir molt d'èxit, sinó, tenint el nostre missatge, intentar presentar-lo de manera que engresqui.

Tenen definit el seu contingut, el seu missatge?

El mil·lenari té cinc eixos que la comunitat treballa des de fa anys a nivell teòric. Un dels més importants, potser el nucli, és el de l'evangelització. El mil·lenari de Montserrat ha de servir per a transmetre que Montserrat és una presència monàstica; per tant, una presència de Jesucrist i de l'Evangeli en el món, a través de la vida monàstica contemplativa, de l'acolliment del santuari de la Mare de Déu... Però el mil·lenari és també una reafirmació de Montserrat en els seus valors de sempre: la cultura, la pastoral del santuari, l'acolliment de tothom. Una de les coses que caracteritza Montserrat és que, juntament amb les romeries, amb els pelegrinatges, també hi ha un acolliment social de moltes entitats que venen, més enllà de la confessionalitat, perquè Montserrat és important, un símbol d'identitat. Tot això també ho voldríem reafirmar i estar-hi oberts.

Com ha afectat Montserrat la pandèmia?

Ha estat un moment molt difícil a dos nivells: en primer lloc, perquè Montserrat és un monestir per naturalesa obert a la gent. Som una comunitat de monjos que integrem molt el pregar amb la gent, el compartir la nostra pregària amb la gent. I, de sobte, durant força mesos, ens vam trobar sols. Jo crec que va ser una situació diferent; no diré ni fàcil ni difícil, perquè tot té les seves coses bones i dolentes, però va ser diferent. No estàvem acostumats a estar tan sols. Celebrar una Setmana Santa, una Mare de Déu de Montserrat sols no és la nostra naturalesa, el nostre ADN. D'altra banda, evidentment, hi ha una situació econòmica i social molt complicada. Montserrat viu de la mobilitat, i la mobilitat ha estat la gran afectada per la pandèmia, com sabem tots. Per tant, visitants, ingressos, activitat... tot això va caure un 70-80% i això, naturalment, és important. I ho portes amb un cert sofriment per les conseqüències que ha tingut per a tots els treballadors.

L'economia ha quedat tocada. Serà fàcil reprendre el vol?

«Em sento encara al peu d'una muntanya que comencem a pujar.»

«Com a abat, una de les primeres obligacions és ser molt present sempre.»

«Per exercir bé el càrrec d'abat em sembla important un cert contacte personal amb tot el meu entorn i procuro cultivar-lo.»

«El “meu Montserrat” és el Montserrat de la comunitat i, en tot cas, és el Montserrat que farem entre tots els monjos.»

Depèn de la mateixa causa que ha provocat tot això, de si i com es recupera una certa mobilitat. I després també dependrà una mica de nosaltres. Arran de la pandèmia hem de reflexionar sobre fins a quin punt són desitjables aquelles massives aflluències dels anys 2017 o 2019, per exemple. Hem de veure quins canals hem de posar en marxa per a ser més sostenibles. Tot això és un debat que s'ha de fer molt a poc a poc, perquè la inèrcia és molt gran, però certament, tal com ha estat pensat Montserrat fins al dia d'avui, necessita aquesta afluència de persones per poder mantenir-se.

En general, de què ens haurà servit la pandèmia?

Recordo que aquest raonament també es feia amb la crisi de 2008, i sempre he estat una mica escèptic a pensar que aquestes situacions externes puguin provocar grans conversions massives. Jo crec que la conversió que ens fa més bones persones és una cosa molt personal, normalment molt lenta. És veritat que en una vida individual algun esdeveniment concret pot provocar o facilitar una conversió, però col·lectivament no hi acabo de creure. Jo crec que la pandèmia sí que ens ha ensenyat una certa fragilitat col·lectiva: amb perspectiva global mundial, la pandèmia ha posat de manifest uns egoïsmes estatals molt importants, potser justificats per la protecció de la pròpia gent, que no deixa de ser un objectiu dels estats, però és veritat que hi ha hagut unes diferències immenses sobre la repartició de recursos i s'han ignorat moltes

«Totes les vides basades en l'amor tenen sentit, sigui la monàstica, la presbiteral, la matrimonial o la celibatària laica.»

«La pregària també és amor, és el punt bàsic que ens identifica i que ens diferencia com a monjos.»

«El mil·lenari de 2025 serà un bon motiu per fer arribar la paraula de Montserrat a totes les generacions de menys de seixanta anys.»

«El mil·lenari és també una reafirmació de Montserrat en els seus valors de sempre: la cultura, la pastoral del santuari, l'acolliment de tothom.»

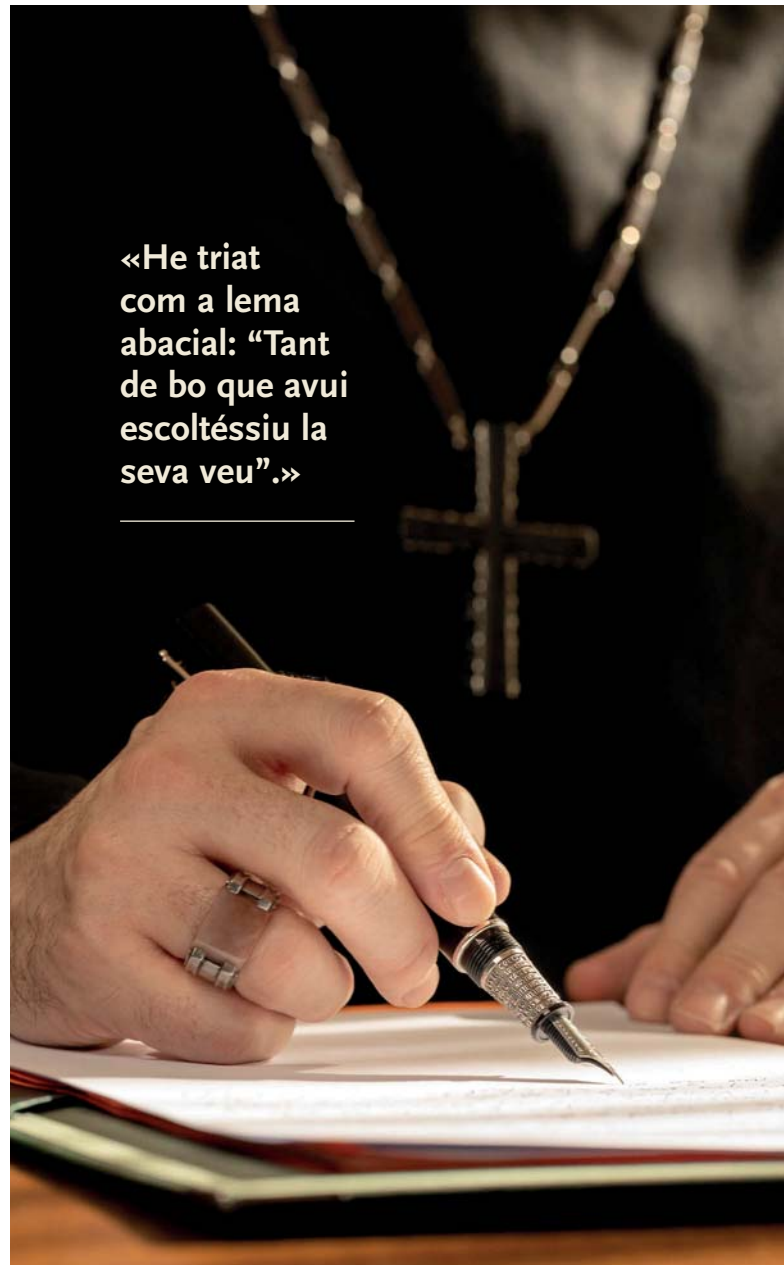
«La pandèmia ha estat un moment difícil a dos nivells: la soledat i una situació econòmica i social molt complicada.»

«La pandèmia ens ha ensenyat una certa fragilitat col·lectiva i ha posat de manifest uns egoismes estatals molt importants.»

recomanacions de l'Organització Mundial de la Salut i d'altres organitzacions que fa molts mesos que criden a una major solidaritat internacional.

El paper de l'Església durant la pandèmia ha estat important. Què en destacaria?

Sobretot la solidaritat: el paper de Càritas i de tants altres que sempre hi són com un paràmetre del que està passant, perquè tenen una xarxa de sensors de la realitat molt important i una capacitat de resposta notable. I després també hem vist un fenomen curiós: el de l'adaptació digital. A Montserrat ja teníem organitzades des de feia deu anys les retransmissions de les pregàries i la missa,

«He triat com a lema abacial: "Tan de bo que avui escoltéssiu la seva veu".»

però realment hi ha hagut un abocar-se a fer com una missió en línia. Jo crec que això volia dir que hi havia un interès d'arribar a la gent, de portar el consol de la pregària, de la celebració, de l'única manera que la pandèmia ho permetia.

El canvi climàtic és un fet. Som prou conscients del desgast i de les seves conseqüències? Ens ho acabarem de creure alguna vegada?

Jo crec que ens creiem una mica el perill, però que globalment no estem excessivament disposats a assumir-ne les conseqüències pràctiques. Si realment féssim cas del que diuen alguns científics, caldrien accions que

«La urgència ambiental del moment present vol dir transformacions molt fortes. No sé si tothom està preparat per assumir els costos personals de tot això.»

«Políticament crec que hem d'aportar seny i valors compartits i evidents. [...] Com a institució no m'agradaria quedar identificat, més enllà d'uns valors bàsics de defensa de la llengua, de defensa del país, de defensa dels drets humans i civils...»

«A la Mare de Déu li demano per a aquest 2022 que ploqui, que puguem recuperar la normalitat en la mobilitat i superar la pandèmia i, naturalment, seny per a mi. També m'agradaria no haver-li de demanar un món millor, perquè Déu-n'hi-do.»

afectarien el nostre nivell de vida, com rebaixar alguns dels paràmetres de benestar, sobretot dels que vivim millor en aquest món. I crec que no hi ha una gran sensibilitat per assumir aquesta rebaixa. Que tecnològicament es troben sistemes perquè puguem continuar vivint igual, amb sostenibilitat mediambiental, doncs fantàstic! Però la urgència ambiental del moment present vol dir transformacions molt fortes. Jo no sé si tothom està preparat per assumir els costos personals de tot això.

Montserrat s'està adaptant, en aquest sentit?

Sí! Això ho tenim en una agenda per als propers deu anys: la sostenibilitat ambiental i fer canvis en aquesta línia. Tampoc comencem de zero, perquè ja fa pràcticament deu anys que tota la calefacció de Montserrat funciona amb biomassa. Jo crec que va ser una cosa positiva. Ja no hi ha una dependència de combustibles fòssils. Però, evidentment, s'ha de fer molt més. Anirem estudiant projectes. Sobretot, si poguéssim anar incorporant energies netes, crec que seria un bon repte.

Com ha de ser la relació de Montserrat amb el món polític? És necessari que la veu de Montserrat s'escolti i es valori socialment?

Sí, socialment, sí. Ja m'hi he referit abans. Políticament crec que hem d'aportar seny i valors compartits i evidents. Defugir tot allò que sigui opinable i que legítimament es pugui pensar d'una manera o d'una altra. Aquí, cada monjo pensa el que vol, però com a institució no m'agradaria quedar identificat, més enllà d'uns valors bàsics de defensa de la llengua, de defensa del país, de defensa dels drets humans i civils... Aquí sí que penso que hi hem de ser, seguint la tradició de la comunitat de tota la vida.

Per què triomfa Taizé entre els joves? Per què s'hi va sentir atret?

Diria que Taizé atrau molts joves perquè es dirigeix en primer lloc a molts joves. Sempre té aquesta capacitat d'acollir persones d'arreu del món. A més, Taizé va fer unes opcions de simplificació de la litúrgia que van comunicar bé una experiència espiritual. I això va ser una aposta de frèrere Roger pensant no tant a atraure joves, sinó en la pròpia experiència de pregària de la comunitat, tal com em va explicar el germà Charles Eugène, secretari de Roger durant quasi cinquanta anys. Hauria pogut no funcionar, però va funcionar; i es va aconseguir un llenguatge, una estètica, una música que des de fa cinquanta o seixanta anys continua essent un llenguatge molt atractiu per la seva simplicitat, per la seva autenticitat. Finalment, a Taizé no es fan *performances*. Taizé parla de Crist i de la Paraula de Déu, de la recerca de Déu, i en això hi ha una comunitat d'essència monàstica compromesa i molt seriosa. I si aconseguixes crear un ambient jove també és normal que s'hi sentin atrets altres joves.

S'imagina un Montserrat més proper als joves? Caldria fer un Taizé a la montserratina?

Tampoc es tracta d'això. Els joves, cal tenir-los en compte, això sempre. Hem d'oferir-los activitats dins de les romeries, perquè hi pugin amb la sensació que també en són protagonistes. L'equip de pastoral del santuari ja hi està treballant. Després, veure una mica el nostre àmbit català: qui són els joves cristians, qui són els joves que poden tenir una certa afinitat per Montserrat, què els podem oferir. És un interrogant pel qual no tinc la resposta, i menys encara en aquests moments. Però almenys sí que és una sensibilitat. També tenim clar que no tot són els joves, en aquesta vida. Ha estat molt bé que Taizé hagi fet una opció pels joves, que és la seva i

que els ha funcionat; potser Montserrat, tenint molt en compte els joves, també ha de pensar que té un àmbit d'irradiació pastoral en què la mitjana d'edat potser és una mica més alta, i realment en aquesta mitjana d'edat sí que hi ha molta renovació, perquè la gent que venia a Montserrat fa cinquanta o seixanta anys ja no hi és, i, en canvi, continuem tenint força pelegrins. Equilibradament.

Què li demana a la Mare de Déu per a aquest 2022?

Primer de tot, que ploqui! Realment, tenim un problema molt important a la muntanya i a molts llocs de Catalunya. Sovint ho penso, quan vaig amb cotxe o camino per la muntanya: fa falta que ploqui. Pensem sovint en problemes molt teòrics, i cal tocar molt de peus a terra. Seria una mica anecdòtic, però per a mi és com una connexió vital amb el medi ambient. També m'agradaria, i no només pel bé de Montserrat, dels nostres treballa-

dors i de les nostres infraestructures, sinó sobretot pel bé social, que recuperéssim una normalitat en la mobilitat i que la pandèmia es pogués superar, relativitzar, per la via que sigui, a escala mundial. Sembla que estem millor que com vam acabar l'any 2021, cert, però encara hi ha un camí molt llarg, que cal fer. Després, naturalment, li demano seny per a mi. Serà el primer any sencer d'aquest servei abacial, després del darrers mesos de 2021, i li demano que em doni seny per a entendre, per a estimar la comunitat, per a prendre les decisions encertades, per a confiar en els meus col·laboradors. I també m'agradaria no haver-li de demanar a la Mare de Déu un món una mica millor, perquè obrim el diari cada dia i Déu-n'hi-do d'on som: amenaces de guerra a Ucraïna, a Etiòpia... Encara estem així! Ja som a l'any 2022 i encara estem en fases tan primàries a nivell humà, tan lluny de la realitat del Regne de Déu...

TEXTOS I ESTUDIS DE CULTURA CATALANA

**Flos sanctorum
o Vides dels sants pares**
Legenda aurea en català
MARINELA GARCIA SEMPÈRE,
ANTONI MAS I MIRALLES,
JOAN M. PERUJO MELGAR (ED.)

volum
1-2

NOVETAT

Flos sanctorum o Vides dels sants pares
Legenda aurea en català. Volum I-1

M. Garcia, A. Mas i J. M. Perujo (Ed.)

La traducció catalana de la *Legenda aurea* es conserva en diversos manuscrits datats entre la fi del segle XIII i el XV i en diverses edicions del segle XVI. El còdex N-III-V conservat a El Escorial és el més antic d'una de les dues branques de la traducció. En aquest primer volum oferim un estudi introductor sobre l'obra i sobre la traducció catalana, seguit dels primers capítols de l'edició d'aquest còdex.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat · Ausiàs Marc, 92-98 int. · 93 245 03 03 · pamsa@pamsa.cat · www.pamsa.cat